

Teise maailmasõja ohvraid mälestades kaitseme autentset ajaloomälu

Täna 75 aastat tagasi kirjutas Saksamaa Berliinis alla kapitulatsiooniale. Euroopa rinnetel lõppesid lahingud. Langetame pea kõikide sõjas hukkunute ja kannatanute ees.

Teise maailmasõja vallandas Saksamaa ja NSV Liidu vahel sõlmitud Molotovi-Ribbentropi pakti lisaprotokollil põhinev Euroopa jagamine mõjusfäärideks. Sõda, milles on ühtemoodi süüdi mõlemad totalitaarsed režiimid, hävitas miljonite inimeste elu ning muutis olematuks enamiku Kesk- ja Ida-Euroopa riikide iseseisvuse, jättes nad Kremli haardesse.

Kolm NSV Liidu poolt okupeeritud ja annekteeritud Baltimaad kadusid viiekümneks aastaks riikidena maakaartidelt ning nõukogude režiimi verine terror jätkus takistamatult. Seetõttu ei märgi tänane päev, mida me sõjaohvraid mälestades tähistame, eesti rahva jaoks sõja lõppu.

Eesti jaoks lõppes sõda 31. augustil 1994, kui taasiseisvunud Eesti Vabariigi pinnalt lahkusid viimased Vene okupatsioonivägede üksused, Saksamaa jaoks 12. septembril 1990, kui Moskvast kirjutati alla Saksamaa taasühinemise lepingule. Täname kõiki neid riike, kes Nõukogude okupatsiooni ei tunnustanud. Kahjuks ei ole meie territoriaalne terviklikkus veel tänagi täielikult taastatud ning okupatsioonikuriteod, nagu arreteerimised, mahalaskmised, küüditamised ja inimeste orjatööle sundimine, on tänaseni heastamata.

Sõjakuritegusid ei tohi unustada ega andestada. Sõda on kuritegu inimsuse vastu. Mõistame hukka Venemaa Föderatsiooni agressiivsetest geopoliitilistest ambitsioonidest lähtuvad võltsida ja moonutada ajalugu ning süüdistada teisi enda sooritatud kuritegudes, sealhulgas sõja alustamises. Kremli küünilised pingutused ohvrite kannatustest poliitilist kasu lõigata ning rahvaste vahel umbusku ja vaenu õhutada on määratud luhtuma. Vanasõna „Tõde tõuseb, vale vajub“ peab paika ka rahvusvahelises suhtluses.

Paraku ei tõuse tõde ise, seda peab toetama globaalse ajaloomälu tugevdamisega. Täna toimub ÜRO Julgeolekunõukogus Eesti eesistumisel erikohtumine Teise maailmasõja lõpu mälestamiseks. Kohtumine keskendub sõjajärgse perioodi õppetundidele, Euroopa julgeolekule ja rahvusvahelise õiguse normide järgimise tähtsusele tänases maailmas.

Meie kohus on säilitada autentset ajaloomälu, et ei ununeks totalitaarsete režiimide kuriteod, ja tõrjuda kõiki ajaloo võltsimise katseid. Tõese ajaloo tundmine võimaldab vastu seista demokraatiat ja rahvaste enesemääramisõigust ähvardavatele ohtudele. Riigikogu juhtis sellele tähelepanu oma 19. veebruari 2020 avalduses „Ajaloomälust ja ajaloo võltsimisest“.

Eeltoodut järgides kutsuvad kolme Balti riigi – Eesti, Läti ja Leedu – parlamendid täna oma avaldustes kodanikke ja ühiskondi üles ühiselt hukka mõistma inimsusevastased kuriteod ning toetama Euroopa ja kogu maailma rahu, stabiilsust ning demokraatlikku arengut. Nii minevik kui ka tulevik kohustavad meid selleks.

Henn Põlluaas

Riigikogu esimees

8. mai 2020